

Porezne reforme, ciljevi i potencijalni rezultati

Lovrić, Karla

Undergraduate thesis / Završni rad

2021

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Pula / Sveučilište Jurja Dobrile u Puli**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:137:746804>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-11-22**

Repository / Repozitorij:

[Digital Repository Juraj Dobrila University of Pula](#)

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli
Fakultet ekonomije i turizma
«Dr. Mijo Mirković»

KARLA LOVRIĆ

POREZNE REFORME, CILJEVI I POTENCIJALI

Završni rad

Pula, 2021

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli
Fakultet ekonomije i turizma
«Dr. Mijo Mirković»

KARLA LOVRIĆ
POREZNE REFORME, CILJEVI I POTENCIJALI
Završni rad

JMBAG: 0303084963, redoviti student

Studijski smjer: Management i poduzetništvo

Predmet: Uvod u Ekonomiju 1

Znanstveno područje: Društvene znanosti

Znanstveno polje: Ekonomija

Znanstvena grana: Ekonomija

Mentor: izv. prof. dr. sc. Dean Sinković

Pula, rujan 2021.

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

Ja, dolje potpisani Karla Lovrić kandidat za prvostupnika ekonomije/poslovne ekonomije, smjera Menadžment i poduzetništvo ovime izjavljujem da je ovaj Završni rad rezultat isključivo mogega vlastitog rada, da se temelji na mojim istraživanjima te da se oslanja na objavljenu literaturu kao što to pokazuju korištene bilješke i bibliografija. Izjavljujem da niti jedan dio Završnog rada nije napisan na nedozvoljen način, odnosno da je prepisan iz kojega necitiranog rada, te da ikoji dio rada krši bilo čija autorska prava. Izjavljujem, također, da nijedan dio rada nije iskorišten za koji drugi rad pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili radnoj ustanovi.

Student

U Puli, _____, _2021. godine

IZJAVA

o korištenju autorskog djela

Ja, Karla Lovrić dajem odobrenje Sveučilištu Jurja Dobrile u Puli, kao nositelju prava iskorištavanja, da moj završni rad pod nazivom „Porezne reforme, ciljevi i potencijali“ koristi na način da gore navedeno autorsko djelo, kao cjeloviti tekst trajno objavi u javnoj internetskoj bazi Sveučilišne knjižnice Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli te kopira u javnu internetsku bazu završnih radova Nacionalne i sveučilišne knjižnice (stavljajući na raspolaganje javnosti), sve u skladu s Zakonom o autorskom pravu i drugim srodnim pravima i dobrom akademskom praksom, a radi promicanja otvorenoga, slobodnoga pristupa znanstvenim informacijama.

Za korištenje autorskog djela na gore navedeni način ne potražujem naknadu.

U Puli, _____ (datum)

Potpis

Sadržaj

1. Uvod	1
2. Fiskalna politika	2
3. Pojam i vrste poreza	3
3.1. Porezna načela	4
3.2. Globalizacija i oporezivanje	6
4. Javni dug	8
4.1. Faze javnog duga	9
4.2. Klasifikacija javnog duga	10
4.3. Upravljanje javnim dugom u RH	11
5. Porezne reforme	12
6. Porezna reforma u Hrvatskoj	13
6.1. Ciljevi porezne reforme	14
7. Provedena porezna reforma od 2016-2020	15
7.1. Promjene u PDV-u	16
7.2. Promjene u porezu na dobiti	18
7.3. Promjene u porezu na dohodak	19
7.4. Promjene u doprinosima	21
8. Zaključak	22
Literatura	23
Sažetak	24
Summary	25

1. Uvod

Cilj ovoga rada je pojasniti poreze i kakvu oni ulogu imaju u stvaranju uspješnog poslovanja gospodarstvom. Porezi su najvažniji prihodi s kojima država pokriva svoje rashode. Spominjati će se podjela poreza te porezna načela. Porezna načela mora imati svaki porezni sustav kako bi država postigla određene prihode i ispunila društvene uvjete. Objasniti će se zaduženje države to jest javni dug, njegove faze nastanka i klasifikacija. U zadnjem podglavlju ovog rada će se detaljno objasniti porezne reforme i koje oni donose promjene u poreznom sustavu u Republici Hrvatskoj kroz period od 2016 do 2020. godine. Kroz te primjere ćemo vidjeti kako porezni sustav reagira na promjene u PDV- u, porezu na dobiti, porezu na dohotku i doprinosima.

2. Fiskalna politika

Fiskalna politika kao pojam se prvi puta javlja osamdesetih godina devetnaestog stoljeća. Nakon velike depresije tridesetih godina dvadesetog stoljeća fiskalna politika postiže veću afirmaciju zbog uočavanja da za uspješno poslovanje gospodarstva je potrebna uloga države da svojim mjerama utječe na gospodarski razvoj. Zbog toga je fiskalna politika jedan od najbitnijih načina u reguliranju ekonomskog rasta.

Fiskalna politika se koristi tako da se ostvare ekonomski ciljevi kroz smišljeno korištenje fiskalnih mjera. Definira se kao svjesna promjena državnih rashoda i prihoda tako da se mogu ostvariti makroekonomski ciljevi ekonomske politike, poput stabilnih cijena, ostvarivanja eksterne ravnoteže, pune zaposlenosti, zadovoljavajuće stope rasta gospodarstva.

Fiskalna politika ima četiri temeljna učinka: učinak dohotka, učinak potražnje, učinak supstitucije, učinak likvidnosti. „Učinak potražnje, kao što iz samog naziva proizlazi, odnosi se na djelovanje fiskalnih instrumenata na generiranje, poništavanje ili promjenu strukture agregatne potražnje. Učinak likvidnosti pojavljuje se kao posljedica utjecaja primjene fiskalnih instrumenata na razinu i raspored raspoloživih sredstava plaćanja u gospodarstvu. Oba ova učinka po svojoj su naravi makroekonomskog karaktera, pretežito se realiziraju na strani potražnje, i to u relativno kratkom roku. Učinak supstitucije tiče se utjecaja primjene fiskalnih instrumenata na promjenu relativnih cijena supstituta u ekonomskom smislu riječi. Sličnog je karaktera i učinak dohotka, pod kojim se podrazumijevaju promjene u ponašanju gospodarskih subjekata, prije svega u potrošnji i ponudi rada, koje nastaju zbog promjene realnog dohotka potrošača.“

3. Pojam i vrste poreza

Država svoje tekuće i redovite prihode stječe u obliku poreza, carina, taksa, naknada, doprinosa i javnog duga koji je izvanredni ali i tekući prihod. Porezi su jedni od najvažnijih prihoda s kojima država pokriva rashode. Porezi se mogu opisati kao „...oblik prisilnog davanja koji nameće država, koji nije namjenski usmjeren i koji nema izravnu protučinidbu (to znači da država nije obvezna konkretnom obvezniku ništa dati za plaćeni porezi).“

Porezi su obavezna davanja što znači da kad dospiju na naplatu moraju biti i uplaćeni državi. Ako ne dođe do uplate, država može ostvari svoje pravo na naplatu prisilom. Porezi osim fiskalnog imaju značajno ekonomsko i socijalno djelovanje. Dolazi do poskupljenja proizvoda te se smanjuje kupovna moć potrošača što djeluje na kretanje ponude i potražnje na tržištu.

Porezi se najčešće dijele na izravne i neizravne.

Izravni porezi

Sa izravnim ili direktnim porezima se oporezuje dohodak pojedinca, nasljedstva, imovina i dobit poduzeća. Izravni porez se zaračunava u određenom postotku na zarađeni dohodak ili imovinu. Ti se porezi uplaćuju osobno ili poslodavac uplaćuje za nas u državnu blagajnu. Naplaćuju se prije trošenja dohotka te ih nije moguće prevaliti na drugu osobu što znači da onaj tko plaća i snosi porez.

Neizravni porez

Neizravni porez su oni kojima se oporezuje promet proizvoda a to je PDV, trošarina, carina. Ovi porezi se mogu prevaliti na neki drugi porezni subjekt, drugim riječima onaj tko ih uplaćuje ih ne snosi. Porezni obveznici prevaljuju teret na krajnjeg potrošača kroz cijenu svojih dobara i usluga a to su građani.

3.1. Porezna načela

Javni prihodi potječu još iz davne prošlosti, naravno ne u obliku kakav je danas. Naprimjer poznati grčki vojnik, filozof i književnik je 335. godine prije Krista napisao djelo „O prihodima“ gdje su se počele razvijati rasprave o javnim financijama. U novijem razdoblju ekonomisti su se počeli baviti istraživanjem poreznog sustava i pokušavali su utvrditi načela na kojima bi se temeljio porezni sustav.

Kako bi država postigla adekvatne prihoda i ispunila određene društvene uvjete i ciljeve potrebno je imati dobar porezni sustav koji mora ispuniti određena načela. Joseph E. Stiglitz „...smatra da dobar porezni sustav mora biti ekonomski učinkovit, jednostavan za primjenu, fleksibilan, politički prihvatljiv i pravedan“.

Adam Smith je 1776. godine u djelu Bogatstvo naroda je „... istakao svoja četiri poznata porezna kanona koja glase:

1. Svaki građanin je dužan državi plaćati porez i to prema svojoj sposobnosti, prema ekonomskim mogućnostima.
2. Obveza plaćanja poreza treba biti regulirana zakonom. To znači da porez ne smije biti proizvođan već unaprijed poznat poreznom obvezniku.
3. Porez se naplaćuje onda kada je to za poreznog obveznika najpovoljnije
4. Troškovi ubiranja poreza moraju biti što niži, kako bi teret poreznih obveznika bio što podnošljiviji, a prihod državne blagajne što veći.“

Privlačan porezni sustav se zasniva na četiri važna načela: provedivost i jednostavnost, pravednost, elastičnost i izdašnost, te ekonomska učinkovitost. Iako je gotovo nemoguće izgraditi porezni sustav koji u potpunosti zadovoljava sva četiri načela jer ova načela međusobno mogu postati konfliktna. Naprimjer, porezi koji imaju visoku ekonomsku učinkovitost i pravednost su često skupi u postupku svoje provedbe

„ *učinkovitost* - porezni sustav ne smije remetiti učinkovitu alokaciju resursa;

pravednost - porezi trebaju biti pravedno i razumno raspoređeni između pojedinaca u društvu;

jednostavnost i provedivost - za poreznu administraciju porezi moraju uz razumni fiskalni trošak, biti jednostavni za ubiranje a za porezne obveznike ne smiju biti presloženi da bi se razumjeli;

izdašnost i elastičnost - porezima se treba ubrati dovoljno sredstava u državnu blagajnu, te je nužno da budu elastični na promjenu gospodarskih prilika.“

3.2. Globalizacija i oporezivanje

Liberalizacija, razvoj informatičke i telekomunikacijske tehnologije, deregulacija međunarodnih tijekova, uspostava svjetskih informacijskih sustava te povećanje brzine i smanjenje troškova prijevoza doveli su do sve intenzivnijeg procesa globalizacije svjetskog gospodarstva. Također je posebni poticaj na intenziviranju procesa globalizacije imao prijelaz socijalističkih zemalja na tržišnu privredu. Globalizacija je proces u kojem dolazi do prijelaza iz nacionalnih gospodarstava u svjetski gospodarski sustav u kojemu gospodarski subjekti djelatnost obavljaju u uvjetima svjetske konkurencije. Svjetsko je tržište postalo mjerilo za uspješnost u funkcioniranju nacionalnih tržišta te se povećava fleksibilnost faktora proizvodnje, posebice kapitala.

Većinom dolazi do preklapanja i sukoba nacionalnih poraznih sustava kada se poveća opseg međunarodne razmjene, širi međunarodno tržište te intenziviranjem međunarodnih tokova kapitala što dovodi do dvostrukog oporezivanja. „Dvostruko oporezivanje inače je podjednako neprihvatljivo i štetno i za zemlju izvoznicu i za zemlju uvoznicu kapitala jer podriva oba najvažnija načela racionalnog oporezivanja – alokativnu neutralnost i pravičnost u raspodjeli poreznog tereta. “Dvostruko oporezivanje se javlja kada se ista porezna osnovica oporezuje dva ili više puta. Dvostruko oporezivanje je neizbježno kada se u slobodnom kretanju ljudi, robe i kapitala oporezuje ukupni dohodak na temelju koncepta „ rezidenta“, drugim riječima ne samo dohodak u zemlji nego i onaj ostvaren u inozemstvu. Globalizacija je dovela do toga da nosioci ekonomske politike i porezne vlasti dovode u pitanje poreznu konkurentnost te dolazi do smanjenja porezne stope i olakšice radi privlačenja inozemne potražnje robe, usluga i tokova kapitala.

Dolazi do problema u oporezivanju kod multinacionalnih kompanija kojima su pojedini dijelovi locirani u različitim državama. U takvim slučajevima se problem svodi u raspodjeli porezne osnovice jer je doista teško u takvim situacijama odlučiti gdje bi kompanije trebala platiti porez.“ Od ovakve porezne evazije zemlje se nastoje zaštititi i unilateralim mjerama i bilateralnim sporazumima o izbjegavanju dvostrukog oporezivanja, primjenjujući tzv. Načelo „ na dohvat ruke“ koje se svodi na to da se cijene inputa u transakcijama između različitih dijelova multinacionalne kompanije utvrđuju po kriteriju tržišnih cijena, to jest kao da je riječ o potpuno zasebnim tvrtkama.“

4. Javni dug

Država ima svoje troškove, odnosno rashode, tako mora imati i prihode kako bi pokrila troškove. Kada se dogodi da su prihodi manji od rashoda, država se mora zadužiti. „Javni dug je izvanredni prihod države i već dulje vrijeme susreće se kao jedan od izvora financiranja njezinih funkcija.“ Javni dug je 30ih godina dvadesetog stoljeća postao nezaobilazan kao sredstvo ekonomske politike.

Maastrichtskim ugovornim je ustanovljeno kako je javni dug bitan dio sredstva ekonomske politike te je jedan od kriterija za ulazak u Europsku uniju. „Prema tom kriteriju utvrđeno je da proračunski deficit godišnje ne smije prelaziti 3% BDP, a javni dug 60%. Te stope nisu slučajno utvrđene na toj razini, jer obično se prosječna stopa rasta u razvijenim zemljama Zapada kreće na godišnjoj razini od oko 3%, a dugoročni zajmovi i krediti države sežu i od 20 godina.“

Javni dug je stanje, a proračunski deficit je tijek. Proračunski deficit mjeri se i formira tijekom razdoblja dok se težina javnog duga utvrđuje na određeni dan. „Proračunski deficit može nastati na tekućim javnim prihodima i rashodima, to jest na tekućem dijelu proračuna kao razlika tekućih prihoda i rashoda ili kao razlika kapitalnih prihoda i rashoda na tzv. proračunu kapitala.“ Javni dug je vrlo moćno sredstvo ekonomske politike te služi kao izvor sredstava za financiranje proračunskih izdataka. „Na javnom dugu, odnosno na kupovini i prodaji državnih vrijednosnih papira temelji se najvažniji element monetarne politike tzv. Operacija na otvorenom tržištu. Ukoliko npr. Postoji potreba za povećanjem količine novca u optjecaju radi povećanja opsega novčanih transakcija ili radi smanjenja postojeće kamatne stope, središnja banka će kupovinom državnih vrijednosnih papira na novčanom tržištu povećati ponudu novca. Ako je potrebno smanjiti ponudu novca, središnja banka će prodavati državne vrijednosne papire iz svog portfelja na novčanom tržištu.“ Javni dug ima različita obilježja po kojima se može razlikovati a to je po vrsti vjerovnika, trajanju, izvoru, roku otplate, dobrovoljnosti upisa i sl.

4.1.Faze javnog duga

Javni dug se u procesu nastajanja može podijeliti u tri faze: emisija, amortizacija i konverzacija javnog duga.

U prvoj fazi koja se zove emisija tu se obveznice javnog duga izdaju, prodaju i prenose na povjeritelje. Emisija može biti neizravna i izravna. Izravni upisi se direktno obraćaju pravnim ili fizičkim osobama radi upisa zajma. U ovom slučaju emisija traje duže. Kod neizravne metode država obveznicu zajma prodaje posredniku, koji ih preprodaje zainteresirani kupcima. U ovom slučaju se preuzima rizik da država može izgubiti dio sredstava zbog razlike u cijeni obveznice, ali zato država odmah dolazi do potrebnih sredstava.

Amortizacija (otplata) duga se može ugovoriti na više načina, a dijeli se na fakultativnu i ugovornu. Kod fakultativnog načina otplate država ima pravo u odluci kada će i hoće li otplaćivati dug. To su vječni zajmovi kada se plaća samo kamata, a glavnica ne. Za razliku od prvog načina, kod ugovorne otplate amortizacija se uglavnom provodi prema planu u obliku različitih ili jednakih anuiteta.

„Javni dug se ne mora uvijek vratiti u roku dospijeća, nego se refinancira, odnosno konvertira u novi dug s tim istim ili novih uvjetima otplate. Ako je to za državu povoljnije, a povjeritelj na to pristaje, konverzija duga može se izvršiti i prije njegova dospijeća. Dok se pod pojmom konverzije u užem smislu obično podrazumijeva olakšavanje tereta javnog duga ugovaranjem niže kamatne stope. U širem smislu ona obuhvaća i sve druge elemente ugovora o javnom dugu kojima se olakšava njegov teret.“

4.2. Klasifikacija javnog duga

Javni dug možemo klasificirati u šest faza, a to su :

- institucionalni obuhvatu
- podrijetlo
- ročna struktura
- valutna struktura
- struktura kamatnih stopa
- izdrživost instrumenata javnog duga

Prva faza „institucionalni obuhvat“, u toj fazi razlikujemo državni i javni dug. Državni dug uključuje sve dugove restrukturiranog proračuna središnje države, a javni dug obuhvaća restrukturiran dug proračuna središnje države i dug proračuna lokalne jedinice i područne samouprave. Druga faza „prema podrijetlu“ govori nam o rezidentnosti vjerovnika. „Prema rezidentnosti vjerovnika“ možemo razlikovati dva javna duga, vanjski i unutarnji. Vanjski dug obuhvaća izravna inozemna zaduženja, dok se unutarnji dug odnosi na izravne obveze države prema rezidentima te države. Treća faza ili kriterij koji se odnosi na javni dug „Ročna struktura“ razlikuje pod faze kratkoročni, srednjoročni i dugoročni dug. Kratkoročni dug je u razdoblju od godine dana, srednjoročni dug je dospijeće duga razdoblje od godine do deset godina, a dugoročni su svi dugovi koje je dospijeće za deset ili nakon deset godina. Kod treće faze je najbitnije da država zna dobro dug na otplatne rate koje će redovno moći podmiriti. „Valutna struktura“ obuhvaća valute (domaće ili strane). Bitno je da se u ovoj fazi prati stabilnost monetarnog sustava, te da se obrati pažnja na rizik promjene tečaja valute.

Peta faza „struktura kamatnih stopa“ je dug s varijabilnom i fiksnom kamatnom stopom. Dug s varijabilnom kamatnom stopom uključuje dug s mogućim promjenama same kamatne stope, dok u fiksnim kamatnim stopama to nije slučaj. Šesta, zadnja faza „Izdrživost instrumenata javnog duga“ je klasifikacija koja postavlja pitanje je li javni dug moguć ili ne. Utrživ dug uključuje instrumente koje daju mogućnost trgovanja na financijskom tržištu. Državne vrijednosnice su najznačajnije utržive vrijednosnice. Neizdrživ javni dug ne obuhvaća elemente trgovanja na financijskom tržištu, jer elemente koji drže do dospijeća su zaduživanje kreditima.

4.3. Upravljanje javnim dugom u RH

U Hrvatskoj se poboljšala praksa upravljanja javnim dugom u zadnjih nekoliko godina, iako i dalje nije razvijena. Neki od glavnih razloga su pomanjkanje razvojne koncepcije funkcija upravljanja javnim dugom i slaba institucionalna organizacija. Veliki propust je i manjak zainteresiranosti Sabora, Vlade i Ministarstva RH kod poticaja i interesa za reformu upravljanja javnim dugom, bar dok se gleda da veću zainteresiranost imaju Svjetska banka i Međunarodni monetarni fond.

"Najbolja praksa zemalja Europske unije (u daljnjem tekstu: EU) prisutna je u slučajevima kada se pravo zaduživanja delegira na vladu/ministarstvo financija, ali u isto vrijeme. Definišu ciljevi upravljanja dugom uz godišnje izvješćivanje o zaduživanju i upravljanju dugom. U skladu sa zacrtanim ciljevima, vlada/ministarstvo financija je ono koje odlučuje o strategiji, temeljena na razmatranju očekivanih troškova i rizika. Hrvatski sabor putem zakona o izvršavanju državnog proračuna, koji se svake godine donosi uz državni proračun, utvrđuje ukupan iznos novog državnog duga i državnih jamstava koja se mogu preuzeti ili izdati u tijeku proračunske godine. Hrvatski sabor izvještava se dva puta godišnje, kroz polugodišnji i godišnji izvještaj o izvršenju državnog proračuna, o zaduživanju na domaćem i stranom tržištu novca i kapitala te o danim državnim jamstvima i izdacima po državnim jamstvima." (Strategija upravljanja javnim dugom u razdoblje 2017.- 2019., 2017:6). Ova nam strategija upravljanja javnim dugom RH može reći kako Hrvatski sabor određuje i donosi sumu iznosa novoga duga, te da Hrvatski sabor obavještava o zaduženosti dva puta godišnje.

5.Porezne reforme

Krupne promjene u poreznom sustavu nazivaju se poreznim reformama. Osamdesetih i devedesetih godina porezne reforme su pogodile cijeli svijet. Mađarska je 1988. prva krenula sa uvođenjem poreza na dodanu vrijednost. Odlučnost da se dovedu vidne promjene u poreznom sustavu su primijetile i ostale države te ubrzo su Mađarsku slijedile ostale tranzicijske zemlje.

Srednjo- europskim i istočno-europskim tranzicijskim zemljama uzor su bili porezni sustavi koji su blisko povezani s EU te su ugrađena četiri najvažnija nosiva elementa: porez na profit i porez na promet, uglavnom u obliku VAT-a, porez na dohodak pojedinca te doprinosi na plaće i iz plaća.

„Analitičari gospodarskih i financijskih kretanja u zemljama u tranziciji uglavnom se slažu: prvo, da je porezna konkurencija odnosno pokušaj da se neke zemlje u tranziciji pretvore u „tax haven“, u smislu davanja poreznih koncesija stranim investitorima u vidu nižih stopa pri oporezivanju profita, bio ne samo neučinkovit nego čak i štetan i drugo, da su ostali neiskorišteni uvozne dadžbine i porez na kapitalne dobitke kao moguće tranzitorne mjere radi otklanjanja fiskalne krize.“

Razvijene zemlje sa boljom poreznom administracijom i duljom poreznom tranzicijom su bile u mogućnosti da u kraćem roku ostvare veću kompatibilnost između svojih poreznih sustava sa poreznim sustavima razvijenih tržišnih privreda. Dok neke tranzicijske zemlje još uvijek nisu u mogućnosti provesti radikalne promjene u naslijeđenoj poreznoj strukturi. U takvim se državama često događa da se predlažu rješenja koja nisu provediva zbog nastojanja da što prije dođe do promjene.

6. Porezna reforma u Hrvatskoj

U vrijeme kad je Hrvatska bila dijelom Jugoslavije, porezni sustav sastojao se od neposrednih i posrednih poreza. Neposredni porezi odnosili su se na fizičke i pravne osobe, a posredni porez bio je porez na promet.

Hrvatska vlada je poslije stjecanja nezavisnosti donijela odluku za izgradnju suvremenog tržišnog gospodarstva, unatoč tome što se borila sa svim iskušenjima upadanja u zamke ratnog gospodarstva.

Mjere u području poreznih reformi su bili među prvim potezima nove hrvatske vlade te su stupile na snagu početkom 1991. godine. Hrvatska je zbog samog rata i tranzicije trebala veće državne prihode te se tu pokrenula promjena u poreznom sustavu. Uvela su se dva temeljna zakona. Prvi je zakon o neposrednim porezima koji je regulirao oporezivanje dobiti, imovine, plaća, nasljedstva i darova, prihoda od poljoprivrede, autorskih prava, igara na sreću i patenata. Uveden je i zakon o porezu na promet proizvoda i usluga te zbog sve veće potrebe za većim državnim prihodima uvodi se i dodatni porez na promet alkohola, duhana i naftnih derivata.

6.1. Ciljevi porezne reforme

„Polazeći od obilježja današnjeg poreznog sustava RH, postavljeni su ciljevi porezne reforme:

1. Smanjenje ukupnog poreznog opterećenja
2. Poticanje konkurentnosti gospodarstva
3. Izgradnja socijalno pravednijeg poreznog sustava
4. Stabilan, održiv i jednostavan porezni sustav što podrazumijeva širenje porezne osnove, suzbijanje sive ekonomije te ukidanje nekonkurentnih poreznih rashoda (izuzeća, olakšica i oslobođenja koji moraju imati točno određenu svrhu, biti pravilno i ciljano odabrani, utemeljeni na realnim potrebama te usklađeni s ekonomskim i socijalnim ciljevima)
5. Pojednostavljenje i pojeftinjenje porezne administracije što će se postići smanjenjem troškova vođenjem evidencija te ukidanjem pojedinih obrazaca
6. Pružanje veće pravne sigurnosti poreznim obveznicima sa transparentnijim i stabilnijim poreznim propisima, proširenjem područja za koje je moguće zatražiti obvezujuće mišljenje, promjena uloge Porezne uprave.“ (Ministarstvo financija, 2016)

7. Provedena porezna reforma od 2016-2020

Glavna zamjerka u poreznom sustavu u Republici Hrvatskoj je porezna nestabilnost zbog učestale izmjene poreznih propisa. Prema podacima je zabilježena da je u periodu od 2012. do 2015. godine došlo do 44 izmjene ili nadopune poreznih propisa. Stalnom izmjenom poreznih propisa dovodi do nedovoljnog poznavanja poreznog sustava i od strane poduzetnika, građana pa i samih djelatnika porezne uprave. Zbog nedovoljnog poznavanja poreznog sustava dolazi do porezne nesigurnosti, što ima posljedice u razvoju poduzetništva te dolazi do nedostatka domaćih i stranih investicija.

Tijekom posljednjih nekoliko godina hrvatski je porezni sustav prošao kroz više krugova poreznih reformi. Prema podacima u razdoblju 2017. do 2019. godine nisu dobro provedene porezne reforme. To se može vidjeti po prihodu poreza države u BDP-u od 2015. i 2016. pa sve do kraja 2019. Pokazuje da je udio konstantan i da iznosi 20%. Također došlo je do pada javnog duga što je nemoguće ako je došlo do poreznog rasterećenja

7.1. Promjene u PDV-u

PDV je u Hrvatskoj jedan od najznačajnijih prihoda državnog proračuna. Stopa PDV-a je 1. siječnja 2017. godine snižena s 25% na 13% na pojedine usluge i proizvode, kao što su: dječje sjedalice za automobil, proizvodi za poljoprivrednu proizvodnju, urne i ljesovi, isporuka električne energije te usluga prikupljanja komunalnog otpada. S druge strane stopa PDV-a na šećer i ugostiteljske usluge se povećala s 13% na 25%. Prag za ulazak u sustav PDV-a se povećao sa 230.000 kuna na 300.000 kuna te se primijenio od 1. siječnja 2018. godine. Od 1. siječnja 2017. godine omogućen je odbitak 50 % pretporeza za trošak nabave ili najma automobila za osobni prijevoz od 400.000,00 kuna nabavne vrijednosti po automobilu. Te je 1. siječnja 2019 godine ukinut prag za odbitak pretporeza od 50% kod osobnih automobila i ukidaju se prava na korištenje pretporeza za zrakoplove i plovila. 1. siječnja 2018. godine propisano je obračunsko plaćanje PDV-a pri uvozu opreme i strojeva čija je cijena veća od 1 milijun kuna.

Dolazi do ponovne snižene stope PDV-a od 13% na dječje pelene, svježe ili rashlađeno meso, svježe i suho voće, svježe ili rashlađeno povrće, rakove, mekušce, orašaste plodove, svježa jaja uvedeno je 1. siječnja 2019 godine. Također je te godine uvedena snižena stopa PDV-a od 5 % na sve lijekove, usluge i povezana autorska prava pisaca, umjetnika i skladatelja. Od 1. siječnja 2020 godine proširen je obuhvat stope od 13% za pripremanje i usluživanje slastica i jela koji su u i izvan objekta ugostiteljskog objekta. Nadalje u 2020. godini dolazi do oslobođenja od PDV-a za isporuke u okviru određenih djelatnosti od javnog interesa kao što je školstvo ili zdravstvo. Povećao se prag za oporezivanje prema naplaćenim naknadama na 7,5 milijuna kuna. Od 1. srpnja 2012 godine Europska unija će započeti s novim pravilima u oporezivanju e- trgovine porezom na dodanu vrijednosti zbog što većeg širenja e- trgovine i prodaje na daljinu. Povećati će se prag za primjenu postupka oporezivanja sa 7.5 milijuna na 15 milijuna godišnje.

Tablica 1. Prikaz povećanja iznosa ostvarenih prihoda

GODINA	OBVEZNICI POREZA NA DODANU VRIJEDNOST (STANJE NA ZADNJI DAN GODINE)			IZNOS OSTVARENIH PRIHODA U GODINI (tuzemni PDV – šifra Prihoda 1201)
	MJESEČNI OBVEZNICI	TROMJESEČNI OBVEZNICI	UKUPNO	
2014	114.314	37.207	151.521	33.268.450.481
2015	117.897	33.788	151.685	36.484.608.813
2016	120.110	29.946	150.056	37.903.829.326
2017	122.846	26.645	149.488	39.560.502.471
2018	124.915	22.874	147.789	42.558.834.182
2019	132.835	21.863	154.698	46.535.583.493
2020 -do 31.08	133.911	19.884	153.795	26.939.443

Izvor: Ministarstvo financija, Provedena porezna reforma 2016.- 2020. – uz prijedlog daljnjih rasterećenja tijekom 2021., Zagreb, rujan 2020.

Povećanjem praga za ulazak u sustav PDV-a na 300.000,00 kn koji je uveden 1.siječnja2018 je omogućio da iz PDV -a izađu mali obveznici, bez utjecaja na prihode. Što znači da ako je mali porezni obveznik ostvario isporuke manje od 300.000,00 kuna tijekom godine je oslobođen plaćanja PDV-a na isporuke dobara ili usluga te nema pravo na izdanim računima iskazivati PDV. Vidno je povećan broj upisa u sustav PDV-a od 2018.

7.2. Promjene u porezu na dobiti

1.siječnja 2017. godine dolazi do sniženja stope poreza na dobiti sa 20% na 12% i to samo za poduzetnike koji imaju godišnji prihod do 3 milijuna kuna, a za ostale poduzetnike 18%. Porezno priznati troškovi za reprezentaciju su povećani s 30% na 50%, ali su se smanjili troškovi za osobna vozila s 70% na 50%. Navedene promjene uvedene su od 1.siječnja 2018. godine. Malim poreznim obveznicima omogućeno je utvrđivanje porezne osnovice poreza na dobit prema novčanom načelu, ali samo onima koji ostvaruju godišnji prihod od 3 milijuna kuna.

1.siječnja 2019. godine dolazi do usklađenja s dijelom Direktive EU s kojom će se spriječiti multinacionalne kompanije da premještaju dobiti s po područja gdje se ostvaruju povoljniji porezi. Dolazi do proširenja obveza za plaćanje poreza po dobitku po stopi od 20%. Također u 2019. godini pojednostavljuje se postupak oporezivanja nastupa inozemnih umjetnika i sportaša tako da se oporezuje po odbitku. Nadalje 1.siječnja 2020. uveden je novi godišnji prag prihoda koji je od 7,5 milijuna kuna za primjenu stope od 12% koju 93% poreznih obveznika primjenjuje. Dolazi do uvođenja pravila protiv praksi izbjegavanja poreza zbog usklađenjem s direktivom vijeća EU. Država se tako rješava hibridnih neusklađenosti.

7.3. Promjene u porezu na dohodak

Dolazi do novog zakona o porezu na dohodak i uvedeni su termini „ konačni“ i „godišnji“ dohodak. Pod konačnim se dohotkom smatra dohodak od imovine i imovinskih prava, dohodak od kapitala te visina sredstva kojima je imovina stečena. Za konačne se dohotke ne može podnijeti godišnja porezna prijava te se ne mogu priznati osobni odbici. Dok se u godišnjem dohotku smatra ukupan dohodak samostalne djelatnosti te dohodak od nesamostalnog rada. Od 1.siječnja 2017. godine mjesečna porezna osnovica u HRK se povećava od 17,500 do 210,000 sto je 24%, a iznad 210,000 36%. Povećali su se faktori za uvećanje osnovnog odbitka za uzdržavanu djecu i članove obitelji te za invalidnost. Dolazi do sužavanja definicije u uzdržavanim članovima uže obitelji na bračnog druga, djecu koju, udomitelji, posvojitelji i roditelji uzdržavaju te je uvedeno 1.siječnja 2018 godine. Nadalje, od 1.siječnja2019 godine dolazi do širenja primjene stope od 24% na godišnju poreznu osnovicu do 360.000,00 kn po stopi od 36%. Zadržana je stopa poreza na dohodak od 12% za sljedeće vrste dohotka: dohodak od najma imovine, dohodak o kapitala (dividende i udjeli u dobiti, kamate i kapitalni dobiti) te dohodak od osiguranja. Kao što je navedeno, spomenute izmjene primjenjuju se od 1. siječnja 2017. godine, osim odredbi o sužavanju obuhvata osoba koje se mogu smatrati uzdržavanim članovima uže obitelji, koje će se primijeniti od 1. siječnja 2018. godine

Graf 1. Pregled broja poreznih obveznika koji obavljaju samostalnu djelatnost, a oporezuju se paušalno

Izvor: Ministarstvo financija, Provedena porezna reforma 2016.- 2020. – uz prijedlog daljnjih rasterećenja tijekom 2021., Zagreb, rujan 2020.

Došlo je do promjene u paušalnom oporezivanju obveznika tako da su se smanjile porezne obveze. Mjesečni predujam paušalnog poreza na dohodak je od 127,00 do 450,00kn, te je mjesečna obveza doprinosa za osigurane osobe 1.233,41kn. Upravo je zbog tih promjena došlo do rasta broja poreznih obveznika koji obavljaju samostalnu djelatnost, a ne paušalnu.

7.4. Promjene u doprinosima

Dolazi do smanjenja doprinosa za druge djelatnosti i dohodak i to s 20% na 10% za mirovinsko osiguranje te s 15% na 7.5% za zdravstveno osiguranje.

„Nadalje, propisana je najniža osnovica za plaćanje doprinosa za članove uprave i izvršne direktore koji su u radnom odnosu u društvu. Do sada za iste nije bila propisana visina osnovice za obračun doprinosa, već su se na njih, kao i za radnike koji nisu u upravljačkim strukturama, primjenjivale odredbe Zakona o minimalnoj plaći. Također, snižene su stope doprinosa za osiguranje učenika tijekom obavezne prakse za poseban doprinos za mirovinsko osiguranje s 5% na 1% te s 0,5% na 0,1% za poseban doprinos za zaštitu zdravlja na radu. Uvedena je obveza plaćanja doprinosa za mirovinsko osiguranje po stopi od 10% te po stopi od 7,5% za zdravstveno osiguranje na tzv. autorske honorare i drugi dohodak umirovljenika. Navedene izmjene odredbi u vezi s doprinosima primjenjuju se od 1. siječnja 2017. godine.“ (Ministarstvo financija)

Dola i do promjena u vrsti doprinosa što je uvedeno od 1.siječnja 2019 godine ukidanjem doprinosa za obavezno osiguranje u slučaju nezaposlenosti od 1.7%.

8. Zaključak

Kako bi se dogodile promjene u državi potrebno je mijenjanje gospodarskog, socijalnog i političkog sustava. Za uspješno ostvarenje promjena mora doći do izmjene u poreznom sustavu. Te promjene se nazivaju porezne reforme.

U Hrvatskoj sustav oporezivanja je prije bio isprepleten olakšicama, poreznim izuzećima i oslobođenja. Tada je cilj poreznih reformi bio okupiran obnovom gospodarstva nakon domovinskog rata ali nisu dale željene rezultate. Kroz proteklih nekoliko godina hrvatski porezni sustav je prošao kroz više krugova poreznih reformi. Provedeno je pet krugova poreznih reformi te najznačajnije promjene su se napravile na porezu na dohodak, porezu na dobiti i porezu na dodanu vrijednost. Došlo je po pomaka u poreznom rasterećenju plaća radnika u poreznim reformama koje su provedene od 2017. do 2020.godine. Uvedene su dvije porezne stope 36% i 24% te je povećan osobni odbitak. Došlo je i do promjena u paušalnom oporezivanju obveznika tako da su se smanjile porezne obveze te je zbog tih promjena došlo do rasta broja poreznih obveznika koji obavljaju samostalnu djelatnost, a ne paušalnu. Nedostatak u poreznom sustavu Hrvatske je nisko oporezivanje imovine, što se naravno onda odnosi i na nekretnine, dok glavnina poreznih prihoda dolazi od poreza na dodanu vrijednost.

Literatura

Popis knjiga:

1. Barbara J, Božidar J.(1998.) Porezni sustav i porezna politika, Zagreb
2. Pero J. (2002.) Javne financije, Zagreb

Popis članaka:

1. Zrinušić, Z., Kudeljanić, M. (2016) Porezna reforma
[\[https://www.iif.hr/upload/files/file/PV/2016/12/zrinusic-kudeljan.pdf\]](https://www.iif.hr/upload/files/file/PV/2016/12/zrinusic-kudeljan.pdf)
2. Vlaić, D. (2017) Najznačajnije izmjene Hrvatskog poreznog sustava
[\[file:///D:/Downloads/Vlaic_zbornik_1_2_2017%20\(3\).pdf\]](file:///D:/Downloads/Vlaic_zbornik_1_2_2017%20(3).pdf)
3. Ott, K. (1996) Hrvatska porezna reforma u kontekstu svjetskih poreznih reformi, Financijska praksa 113- 138

Mrežne stranice

1. Ministarstvo financija, Provedena porezna reforma 2016.-2020 – uz prijedlog daljnjih rasterećenja tijekom 2021.,Zagreb,rujan 2020
[\[https://mfin.gov.hr/UserDocImages/dokumenti/provedena%20porezna%20reforma%202016.2020..pdf\]](https://mfin.gov.hr/UserDocImages/dokumenti/provedena%20porezna%20reforma%202016.2020..pdf)
2. Ministarstvo financija, Reforma poreznog sustava, Zagreb, listopad 2016
[\[https://vlada.gov.hr/UserDocImages/2016/Sjednice/2016/1%20sjednica%2014%20Vlade/1%20-%2010.pdf\]](https://vlada.gov.hr/UserDocImages/2016/Sjednice/2016/1%20sjednica%2014%20Vlade/1%20-%2010.pdf)
3. Ministarstvo financija, Nastavak poreznog rasterećenja u okviru porezne reforme, Zagreb, kolovoz 2018
[\[https://vlada.gov.hr/UserDocImages/Vijesti/2018/08%20kolovoz/2%20kolovoza/Nastavak%20porezne%20reforme%202018.pdf\]](https://vlada.gov.hr/UserDocImages/Vijesti/2018/08%20kolovoz/2%20kolovoza/Nastavak%20porezne%20reforme%202018.pdf)
4. Telegram (2020.) Velika analiza: Detaljno smo pretresli porezni sustav, evo što Vlada mora mijenjati
[\[https://www.telegram.hr/biznis-tech/velika-analiza-detaljno-smo-pretresli-porezni-sustav-evo-sto-vlada-mora-mijenjati/ \]](https://www.telegram.hr/biznis-tech/velika-analiza-detaljno-smo-pretresli-porezni-sustav-evo-sto-vlada-mora-mijenjati/)

Sažetak

Država svoje tekuće i redovite prihode stječe u obliku poreza, carina, taksa, naknada, doprinosa i javnog duga. Porezi su jedni od najvažnijih prihoda s kojima država pokriva rashode. Privlačan porezni sustav se zasniva na četiri važna načela: provedivost i jednostavnost, pravednost, elastičnost i izdašnost, te ekonomska učinkovitost. Država ima svoje troškove, odnosno rashode, tako mora imati i prihode kako bi pokrila troškove. Kada se dogodi da su prihodi manji od rashoda, država se mora zadužiti. Kako bi se dogodile promjene u državi potrebno je mijenjanje gospodarskog, socijalnog i političkog sustava. Za uspješno ostvarenje promjena mora doći do izmjene u poreznom sustavu. U vrijeme kad je Hrvatska bila dijelom Jugoslavije, porezni sustav sastojao se od neposrednih i posrednih poreza. Neposredni porezi odnosili su se na fizičke i pravne osobe, a posredni porez bio je porez na promet. Glavna zamjerka u poreznom sustavu u Republici Hrvatskoj je porezna nestabilnost zbog učestale izmjene poreznih propisa. Prema podacima je zabilježena da je u periodu od 2012. do 2015. godine došlo do 44 izmjene ili nadopune poreznih propisa. Stalnom izmjenom poreznih propisa dovodi do nedovoljnog poznavanja poreznog sustava i od strane poduzetnika, građana pa i samih djelatnika porezne uprave.

Summary

The state acquires its current and regular revenues in the form of taxes, customs duties, fees, charges, contributions and public debt. Taxes are one of the most important revenues with which the state covers expenditures. An attractive tax system is based on four important principles: enforceability and simplicity, fairness, resilience and generosity, and economic efficiency. The state has its own costs, ie expenditures, so it must have revenues in order to cover the costs. When it happens that revenues are less than expenditures, the state must borrow. In order for changes to take place in the country, it is necessary to change the economic, social and political system. For the change to be successful, there must be a change in the tax system. At the time when Croatia was part of Yugoslavia, the tax system consisted of direct and indirect taxes. Direct taxes referred to natural and legal persons, and indirect tax was sales tax. The main complaint in the tax system in the Republic of Croatia is tax instability due to frequent changes in tax regulations. According to the data, it was recorded that in the period from 2012 to 2015, there were 44 changes or amendments to tax regulations. The constant change of tax regulations leads to insufficient knowledge of the tax system by entrepreneurs, citizens and even the employees of the tax administration.